

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-03-14

Diarienummer N050-0073/24

Handläggare

Linda Nilsson

Telefon: 031- 031-366 37 16

E-post: linda.nilsson@ink.goteborg.se

Svar på motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet

Förslag till beslut

Inköps- och upphandlingsnämnden

1. Motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet avstyrks, med hänvisning till att motionens syfte och intentioner kan verkställas inom etablerade verksamheter genom tydliga uppdrag.
2. Förvaltningens tjänsteutlåtande översänds till kommunstyrelsen som eget yttrande.

Sammanfattning

Inköps- och upphandlingsnämnden har utsetts till remissinstans för inkommen motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet.

Motionen framhåller att ett stort ansvar vilar på kommuner att motverka välfärdsbrott, då kommuner bland annat bedriver bred myndighetsutövning inom flertalet områden. Välfärdsbrotten berör många verksamheter och kan handla om allt från folkbokföringsbrott till felaktiga betalningar av föreningsbidrag och ekonomiskt bistånd samt infiltration och otillåten påverkan. Motionärerna skriver att det även finns kriminella aktörer som utnyttjar välfärdssystemen. På sikt riskerar detta att bli systemhotande och underminera välfärden.

Inköps- och upphandlingsnämndens arbete med att verka för att de leverantörer som staden har affärer med är seriösa leverantörer, har bidragit till att främja den sunda konkurrensen på många marknader. Nämnden har haft fokus på de riskbranscher staden identifierat. Förvaltningen har utvecklat arbetsmetoder för arbetsplatskontroller, stöd till staden för hantering av riskbranscher samt utvecklat arbetssätt för hur kontroll görs under upphandlingsfasen.

Intentionerna i motionen är bra och nämnden bedömer att det är av vikt att viss samordning sker för att kunskapshöja och finna synergier, men att inrätta en ny central funktion riskerar att styrfart tappas i redan etablerade och upparbetade metoder. Inköps- och upphandlingsförvaltningen har etablerade arbetssätt och upparbetade nätverk, samt riktade uppdrag från Kommunfullmäktige till Inköps- och upphandlingsnämnden för att fortsatt, genom etablerade arbetssätt, verka mot välfärdsbrottslighet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Syftet med motionen och synliggörandet av de insatser som genomförs idag visar på att arbetet för att motverka välfärdsbrottslighet till stor del handlar om ekonomi.

Välfärdsmedel ska riktas till aktörer som verkar i enlighet med gällande lagar och förordningar. Leverantörer som åsidosätter sitt ansvar bidrar till en osund konkurrenssituation. En samordnad funktion som håller samman de insatser som respektive förvaltning vidtar inom dess sakområde för att motverka välfärdsbrottslighet kan generera positiv effekt ur ett ekonomiskt perspektiv. Samordnade uppdrag av arbetsplatskontroller har Inköps- och upphandlingsnämnden idag och därigenom ansvaret att kunskapshöja och sprida arbetssätt. Syftet med en funktion för samordnade kontroller i staden är att bekämpa arbetslivskriminalitet och minska risken för osund konkurrens, så att välfärdsmedel hamnar hos seriösa leverantörer.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Inköps- och upphandlingsförvaltningen bidrar till trygg stad genom samordnade kontroller och fokus på att förhindra osund konkurrens. Syftet med en funktion för samordnade kontroller i staden är att bekämpa arbetslivskriminalitet och minska risken för osund konkurrens. Trygga arbetssituationer är en bidragande faktor till ett fungerande samhälle.

Samverkan

Information har skett med de fackliga organisationerna i samband med FSG den 21 mars.

Bilagor

1. Motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet.

Ärendet

Inköps- och upphandlingsnämnden ska ta ställning till motionen och i arbetet med svar till yttrande bör Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) definition av välfärdsbrottslighet beaktas: "Välfärdsbrottslighet är när en extern aktör – företag eller privatperson – otillbörligen utnyttjar kommunala medel för egen vinning."

Remissvaret, i form av tjänsteutlåtande, ska tillsammans med protokollsutdrag ha kommit in till stadsledningskontoret senast 2024-04-29.

Beskrivning av ärendet

Motionens intentioner

Motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet har väckts i kommunfullmäktige, Handling 2023 nr 254. Motionärernas förslag till beslut i kommunfullmäktige är att kommunstyrelsen får i uppdrag att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet.

Motionen framhåller att ett stort ansvar vilar på kommuner att motverka välfärdsbrott, då kommuner bland annat bedriver bred myndighetsutövning inom flertalet områden. Välfärdsbrotten berör många verksamheter och kan handla om allt från folkbokföringsbrott till felaktiga betalningar av föreningsbidrag och ekonomiskt bistånd samt infiltration och otillåten påverkan. Motionärerna skriver att det finns även kriminella aktörer som utnyttjar välfärdssystemen. På sikt riskerar detta att bli systemhotande och underminera välfärden.

Motionen belyser att det idag finns ett etablerat arbete i flertalet verksamheter för att säkerställa att välfärdsbrott inte sker, bland annat inom allmännyttan för att möta problematiken med skenäktenskap och olovlig andrahandsuthyrning samt inom bland annat föreningslivet och bidrag som betalas ut på felaktiga grunder.

Motionärerna anser att för att stärka kompetensen och stadens arbete med välfärdsbrottslighet behöver arbetet utvecklas genom att inrätta en särskild central funktion för välfärdsbrottslighet för att möjliggöra samverkan över förvaltningsgränser. Funktionen ska samordna arbetet mot välfärdsbrottslighet i förvaltningar genom kompetens samt löpande stickprovskontroller. I funktionen ska man se över möjligheten till att göra oannonserade hembesök och inspektioner, ta fram förslag på särskilda rutiner för att säkerställa att delegerade beslut i förvaltningarna inte påverkas av hot och påverkan av allmänheten och ta fram förslag på hur välfärdsbrott på ett tydligare sätt kan kopplas ihop med arbetet med brottsförebyggande arbetet i staden.

Inköps- och upphandlingsförvaltningens insats mot välfärdsbrottslighet

En viktig del i inköps- och upphandlingsförvaltningens roll för att motverka välfärdsbrottslighet är arbetet med att främja sund konkurrens. Det handlar om att genomföra samordnade kontroller inom riskområden. Syftet med en funktion för samordnade kontroller i staden är att bekämpa arbetslivskriminalitet och minska risken för osund konkurrens. Kontroller genomförs både på egna ramavtal och efter överenskommelse på andra förvaltningars och bolags avtal. Funktionen har under 2023 expanderat genom att rekrytera två nya medarbetare och består nu av fyra heltidstjänster. Under 2023 har 22 kontroller åt tio olika förvaltningar och bolag inom Göteborgs Stad

genomförts. Dessa kontroller har identifierat avvikelser, särskilt inom bygg- och anläggningsbranschen, där betydande brister gällande efterlevnad av lagar och avtalsregler observerats. Inom bygg- och anläggningsbranschen har 119 företag och 301 personer kontrollerats. Bland avvikelserna har noterats att 15 procent av arbetstagarna inte är inloggade i personalliggaren, 4 procent har saknat ID06-kort, och alla utländska företag hade brustit vad gäller att göra anmälan till utstationeringsregistret. En tydlig lärdom av arbete under 2023 är behovet av förbättrade skrivningar i avtal och upphandlingsdokument för att effektivisera upphandlings- och kontrollprocessen utifrån sund konkurrens och möjliggöra adekvata åtgärder vid brister. Därför har förslag till förbättringar lämnats in för att införlivas i stadens mallar för byggentreprenader under 2024.

Inköps- och upphandlingsnämndens etablerade arbete fick, genom kommunfullmäktiges budget för 2024, utvecklat fokus genom riktat uppdrag avseende att ta fram ett kommunövergripande arbetssätt för hanteringen av riskbranscher inom inköp och upphandling, samt att utöka och utveckla arbetet med arbetsplatskontroller. Arbetet ska göras i samverkan med de nämnder och bolagsstyrelser som gör många entreprenadupphandlingar. Dessa två uppdrag visar på vikten av det arbete som förvaltningen under 2022 och 2023 byggt upp. Ett arbete för att främja sund konkurrens och motverka oseriösa aktörer. Förvaltningens arbete och de riktade uppdragen ligger även i linje med flera av kommunfullmäktiges mål som synliggörs i budget 2024.

Som ett led i att systematiskt vidta brottsförebyggande åtgärder, i verksamheter och på platser samt vid tjänster där brott riskerar att begås, sker samverkan mellan inköps- och upphandlingsförvaltningen och stadsledningskontoret genom nätverket Sund konkurrens. Arbetet inom nätverket Sund konkurrens sker exempelvis genom kunskapsspridning och samverkan via möten, nätverk och seminarier i vilka representanter från Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Inspektionen för vård och omsorg, Skatteverket och Försäkringskassan ingår. Nätverkets fokus är att verka för att förhindra ekonomisk brottslighet och oseriös näringsverksamhet, i syfte att motverka osund konkurrens.

Förvaltningens bedömning

Precis som motionärerna framhåller i motionen kan välfärdsbrottslighet handla om olika typer av problematik. Inköps- och upphandlingsförvaltningen har valt att ta ställning till motionen utifrån förvaltningens uppdrag, möjligheter och ansvar samt Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) definition "Välfärdsbrottslighet är när en extern aktör – företag eller privatperson – otillbörligen utnyttjar kommunala medel för egen vinning". Välfärdsbrott för inköps- och upphandlingsförvaltningen är primärt där man genom oegentligheter tillskansar sig fördelar som exempelvis ett avtal, som man sedan inte avser att följa. Det i sin tur åsidosätter konkurrens på lika villkor och välfärdsmedel nyttjas av oseriösa leverantörer och kan leda till att arbetslivskriminalitet frodas.

Intentionerna i motionen är bra och inköps- och upphandlingsförvaltningen bedömer att det är av vikt att viss samordning sker för att kunskapshöja och finna synergier, men att inrätta en ny central funktion riskerar att tappa styrfart i redan etablerade och upparbetade metoder. Inköps- och upphandlingsförvaltningen har idag etablerade arbetssätt och upparbetade nätverk, samt i kommunfullmäktiges budget för år 2024 även riktade uppdrag för att fortsatt, genom etablerade arbetssätt, verka mot välfärdsbrottslighet.

Vidare är kunskapscentrum mot organiserad brottslighet på stadsledningskontoret en central funktion, vilken verkar för kunskapshöjning i staden. Denna funktion kan tillsammans med verksamheter som besitter kompetens inom sakområdet bli en viktig garant för att förhindra oseriösa aktörer. Exempelvis synliggörs vikten av kompetens inom sakområdet när brister identifieras och förmågan därmed finns att se vad som kan utvecklas för att hantera och motverka bristerna; såsom behovet av förbättrade skrivningar i avtal och upphandlingsdokument för att effektivisera upphandlings- och kontrollprocessen utifrån sund konkurrens och möjliggöra adekvata åtgärder vid brister. Ett förbättringsområde identifierat tack vare hög grad av kunskap inom upphandling.

Inköps- och upphandlingsförvaltningen ser positivt på en samordnande funktion, men framhåller att det är, ur ett stadenperspektiv, mer resurseffektivt att utförandet av insatser för att förhindra välfärdsbrottslighet sker där sakkunskapen och sammanhanget finns, samt att förutsättningar för detta kan tillhandahållas inom etablerade verksamheter.

Förvaltningen föreslår således nämnden att avstyrka motionen, med hänvisning till att motionens syfte och intentioner kan verkställas inom etablerade verksamheter genom tydliga uppdrag, snarare än genom att inrätta något nytt.

Linda Nilsson
Avdelningschef

Henrik Karlsson
Förvaltningsdirektör